

BOTONES I APRENENTS

Ramon Batllés i Santasmasas

Un any més Ramon Batllés ens evoca aquella Tona de mitjan segle XX. Una societat on la majoria de nois deixaven d'estudiar quan feien 14 anys i entraven a treballar d'aprenents en alguna fàbrica o taller. Molts d'ells, abans de fer els 14, ja s'havien passat més d'un estiu fent de botones d'algun hotel o de noi dels encàrrecs d'alguna botiga del poble.

Als anys quaranta i cinquanta del segle passat els nois que anàvem a l'escola, que nosaltres en dèiem *estudi*, plegàvem als 14 anys. Alguns pocs continuaven els estudis en altres llocs, a Vic o a Mataró, però poquíssims estudiaven carrera i molts ens posàvem a treballar d'aprenents en fàbriques i tallers.

Però molts d'aquests aprenents, des d'alguns

anys abans, als estius, i abans de fer els 14 anys, ja s'havien llogat als hotels o a les botigues. Els que anaven als hotels els deien *botones* i el que solien fer eren *recados*: de telèfons no n'hi havia gaires aquells anys i se suplia amb camina-des. També ajudaven dins l'hotel en el que fes falta. D'hotels aquells anys n'hi havia molts a Tona i sobretot als estius es treballava molt. Els que recordo són l'hotel Prudenci, l'hotel Codina, l'hotel Puig, l'hotel Ristol, l'hotel Prat, l'hotel del Parque, l'hotel Serra, la fonda Roqueta i el cafè Orient. També hi havia cal Met i el cafè Victòria (el Racó). Actualment en queden molt pocs. Amb l'Aloha tancat, només resten l'hostal Montserrat i l'hotel Quatre Carreteres.

Un altre cas eren els nois que es llogaven en botigues, principalment en pastisseries i en fruiteries. Tot això era a l'estiu. Molts estieujants

La fonda o hotel Ristol, a la carretera de Barcelona (1909) (Foto Arxiu Ramon Batllés)

compraven en aquestes botigues i volien que se'ls portés a les seves cases o torres el que havien comprat.

Jo l'any 1945 vaig estar tot l'estiu a la pastisseria Cors, coneguda com can Serra, al carrer de Barcelona, per portar les compres a les cases dels estiuejants. Anava camí dels 12 anys. Generalment, les compres de can Serra les feien els estiuejants del barri Codina. Es portaven els encàrrecs amb un cabàs o en una caixa de fusta que en dèiem "la barca": era bastant grossa i prima, perquè no es xafessin els pastissos, i ens la posàvem al cap per transportar-la. L'aguantàvem amb els dos forats que tenia la caixa per posar-hi les mans. I així, amb la barca al cap, fins a la torre o pis del comprador. I allà generalment et donaven una propina. I així tot l'estiu.

Els anys 1946-47 vaig estar dos estius a la verdureria fruiteria Sardà, coneguda com cal Cisco, al carrer Major. Des d'allà, generalment amb la bicicleta, portava les compres a les torres i pisos dels compradors, quasi tots del barri Roqueta, i també rebia una propineta. I així molts noiets ens passàvem l'estiu amunt i avall.

APRENDRE UN OFICI

Un altra cosa eren els aprenents. Quan teníem 14 anys i ja no hi havia col·legi, molts nois, quasi tots generalment, ja teníem una idea del que volíem fer i, si tenies ocasió, et llogaves en un lloc que t'agradés per treballar: en fusteries, garatges o tallers mecànics, de paleta o de pintor, a can Roquet o a la fàbrica Estabanell. Ser aprenent volia dir aprendre un ofici des de baix de tot, sense haver estudiat aquella disciplina en cap aula. S'aprenia estant al costat d'uns operaris, els quals de mica en mica t'havien d'anar explicant i ensenyant com havies de fer les coses. T'havies de fixar molt en el que feia la persona que t'ensenyava i intentar a la llarga ser un operari com ell.

L'any 1947 vaig entrar d'aprenent a la fusteria d'en Lluís Bruch. Em faltaven encara més de quatre mesos per fer els 14 anys. Això sí, en ferlos ja em van assegurar. De primer vaig ser aprenent de fuster, però vaig acabar a l'envernissador per ajudar en Joan, conegut com *el Francès*. D'entrada vaig cobrar 25 pessetes a la setmana, 5 duros que en dèiem. Avui no arriben a 20 cèntims d'euro. Això sí, de mica en mica la cosa va anar millorant.

L'hotel del Parque, bastit el 1918. L'edifici és ara embegut entre les construccions del col·legi Pive (Foto L. Roisin - Arxiu Ramon Batllés)

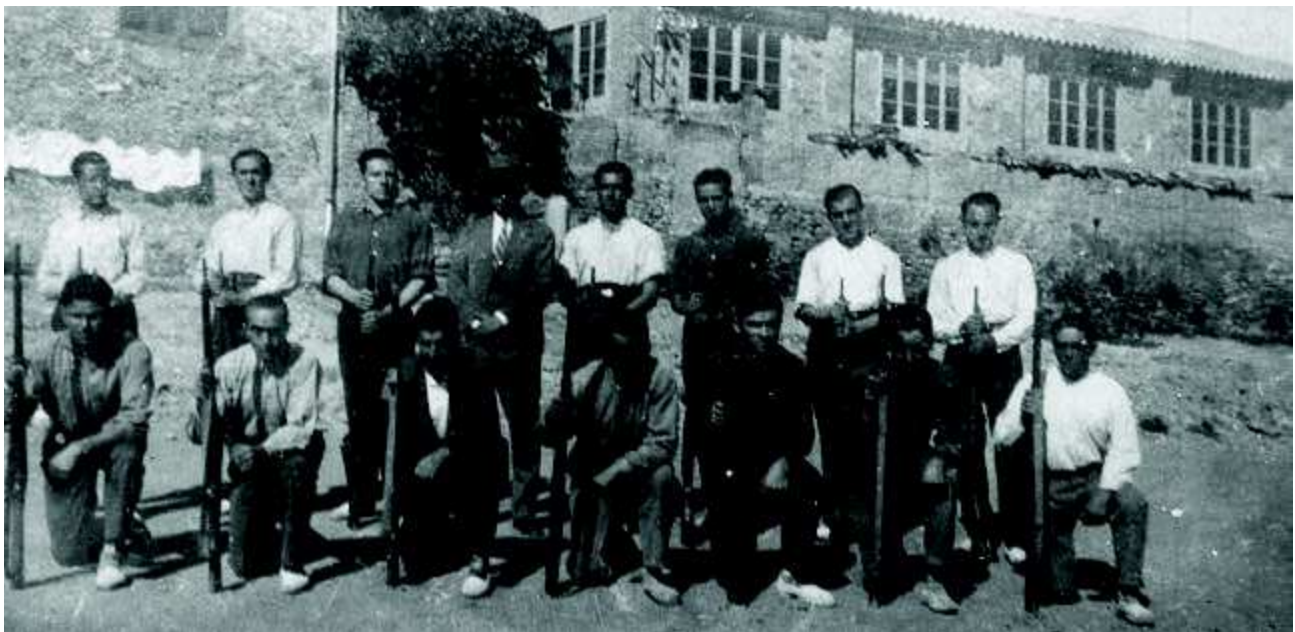

L'aprenent Cinto Creus ajudant al mestre forner Pere Romeu al forn de la Cooperativa Fraternitat Obrera (Foto Arxiu Ramon Batllés)

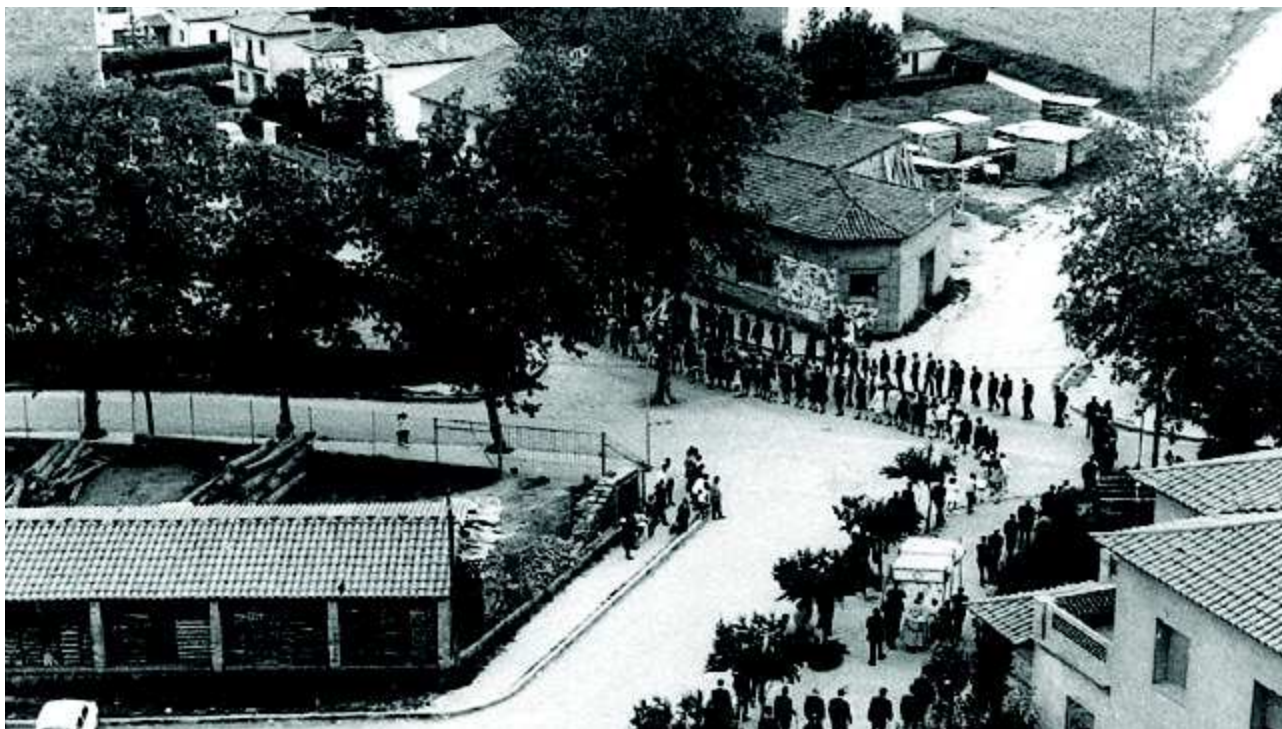
D'hores em fèiem moltes. Treballàvem sis dies a la setmana, matí i tarda, i els aprenents els dissabtes, havent plegat tots, havíem de netejar el taller. Aleshores es deia que a Anglaterra no treballaven els dissabtes a la tarda, que es feia la "setmana anglesa", cosa que aquí va trigar una mica a fer-se. A més a més, hi havia una sèrie de festes setmanals que eren "recuperables": havies de treballar una hora més cada dia fins a fer les vuit hores de la festa, per recuperar les

hores perdudes. Naturalment, també hi havia festes que ja eren pagades.

L'any 1950 vaig anar a treballar d'envernissador a la fusteria Susany per ajudar a l'operari Pere Font, conegut com *en Peret Carlets*, mort el passat mes de febrer. Allí vaig estar-m'hi fins l'any 1955, en què per desgràcia es va cremar totalment la fusteria.

La fusteria Soler el 1930, vista des de l'actual plaça de l'Ajuntament. Els nois en formació militar són xicots de quota que fan instrucció (Foto Arxiu Ramon Batllés)

Al centre de la imatge, la fusteria de Joan Codina, en Joan Sidró, al carrer Travessia. A l'esquerra, l'assegador de fusta de la fàbrica de cadires de can Codina. Fotografia feta des del campanar de l'església parroquial durant una processó de Corpus dels anys seixanta (Foto Arxiu Ramon Batllés)

Mentre es muntava una nova fusteria Susany, al carrer de Montserrat, vaig anar uns mesos a treballar a Mollet. El 1956-57 vaig fer la mili, a Lleida, 16 mesos, i en tornar de fer el soldat vaig entrar a treballar a la nova fusteria Susany. M'hi vaig estar fins el 1964, quan vaig anar a treballar amb l'envernissador Amadeu Clot, que tenia el taller a l'avinguda Montseny i després un taller nou al camí de ca l'Agnès, i fins a la jubilació, al final de segle passat.

Als anys quaranta i cinquanta de "parats i sense feina" no n'havíem sentit a parlar quasi mai. Tothom treballava, o almenys ho semblava.

En aquells anys de fusteries n'hi havia moltes. Que recordi de memòria (no sé si els noms són del tot exactes): la fàbrica de cadires de can Codina, la fusteria can Vilella, la fusteria Joan Codina, coneguda com la fusteria d'en Joan Sidró; la fusteria Terradellas, coneguda com can Quiu; la fàbrica de mobles Ibèria de Josep Susany; la fusteria Domènech, coneguda com La Indústria del Mueble; la fusteria de Jaume Colom; l'ebenisteria de Costa Padrós; la fusteria La Activa, de Lluís Bruch; la fusteria Soler; la fusteria Planesas Moré, coneguda com ca l'Orri; La Artesana, de Francesc Aulet i Joan Compte; i la fusteria Susany Parés.